

วารสารมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - ธันวาคม 2556

บทความวิจัย

การศึกษาการใช้พจนานุกรมและปัญหาในการใช้พจนานุกรมในวิชาการแปลเบื้องต้น
ของนิสิตวิชาเอกภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยนเรศวร

ดุษฎี รุ่งรัตนกุล 1

ระบบเสียงเครื่องดนตรีไทยวงปี่พาทย์ประยุกต์ จังหวัดพะเยา

ธรรศ อัมโร 17

สำนวนไทยเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิต: การวิเคราะห์การจำแนกประเภทและความหมายเปรียบเทียบ

สุชาดา เจียพงษ์ 31

บทเพลงนั้สการแปลจากภาษาอังกฤษในคริสต์จักรแห่งนิมิตพิษณุโลก :

ความหมายของบทเพลงและประเด็นในเชิงศาสนศาสตร์

ธีรวัฒน์ วีระวิทยานันต์ 49

วิเคราะห์เพลงมอญประจำบ้าน ทางฝั่งมอญวงใหญ่ ของนายประถม นักปี

ไสภณ ลาวรรณ์ 69

อิทธิพลของคตินาบ้านล้านนาที่ปรากฏผ่านประติมากรรมรูปตัวมอมในภาคเหนือของประเทศไทย

ณัฐกาญจน์ ธีรบรรณกุล 83

การศึกษาเปรียบเทียบข้อผิดพลาดในการใช้คำช่วย "wa" และ "ga" ตามรูปแบบ

ไวยากรณ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิเนศ จันทะวงษ์ศรี 99

Book Review

Introducing Jung

ณัฐภัทร์ สุรินทร์วงศ์ 111

แนะนำผู้เขียน

115

ข้อมูลสำหรับผู้ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

117

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ชื่อวารสาร วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ISSN: 1686-445X (สงวนลิขสิทธิ์)

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

จุดประสงค์ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยด้านภาษา วรรณคดี คติชน ดนตรี และนาฏศิลป์ ของอาจารย์และนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ ตลอดจนบุคคลทั่วไป

สถานที่ติดต่อ บรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ต. ท่าโพธิ์ อ. เมือง
จ. พิษณุโลก 65000
E-mail: humanjournal@hotmail.com
โทร. 0-5596-2006

การตีพิมพ์ซ้ำ บทความใดๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร ถือเป็นลิขสิทธิ์ของผู้เขียน หากต้องการตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนก่อน

ข้อมูลความรู้ ตลอดจนข้อคิดเห็นใดๆ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านโดยเฉพาะ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

Journal of Humanities, Naresuan University (JHNU)

Policy for Publication

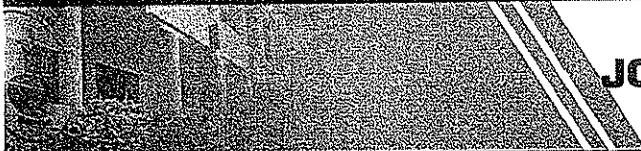
Journal of Humanities, Naresuan University is a referred journal with blind review. The journal is dedicated to publishing scholarly articles in language, literature, folklore, music, and performing arts. The articles to be published in JHNU include book reviews, research article, or review articles that discuss, analyze, synthesize, or criticize particular concepts, issues, or problems. The articles should be well-researched with reliable sources. The paper submitted for publication must not be published or is under consideration for publication in other journals.

JHNU does not have the policy to pay for the articles published in the journal except for two types of articles, that is, review articles and book reviews.

1. Research articles mean the articles with in-dept and insightful literature review, research progress, state-of the-art, and trend of the study or research in a particular area. The article should reflect the author's analysis, synthesis, criticism, and/or scholarly perspectives on the issue. The remuneration rates are as follows:

Within 10 pages long	600 baht/article
11-15 pages long	800 baht/article
Over 15 pages	1,000 baht/article

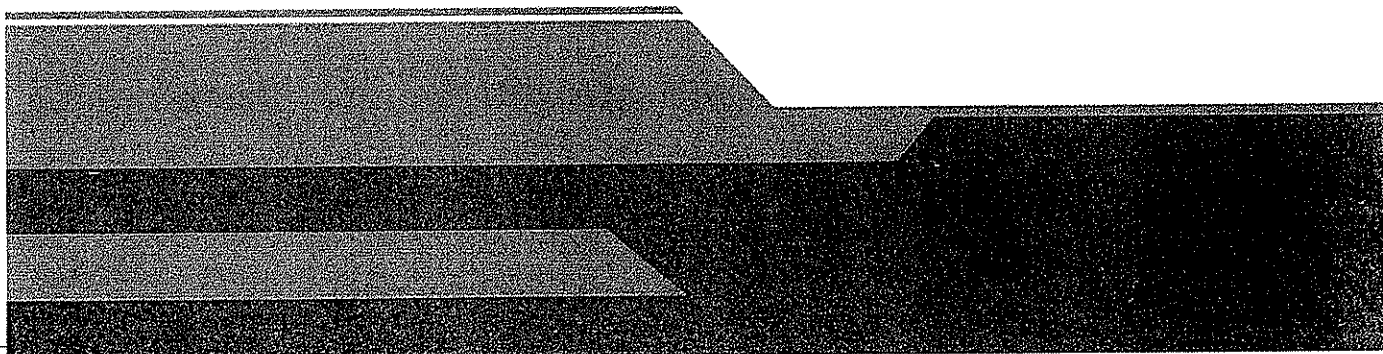
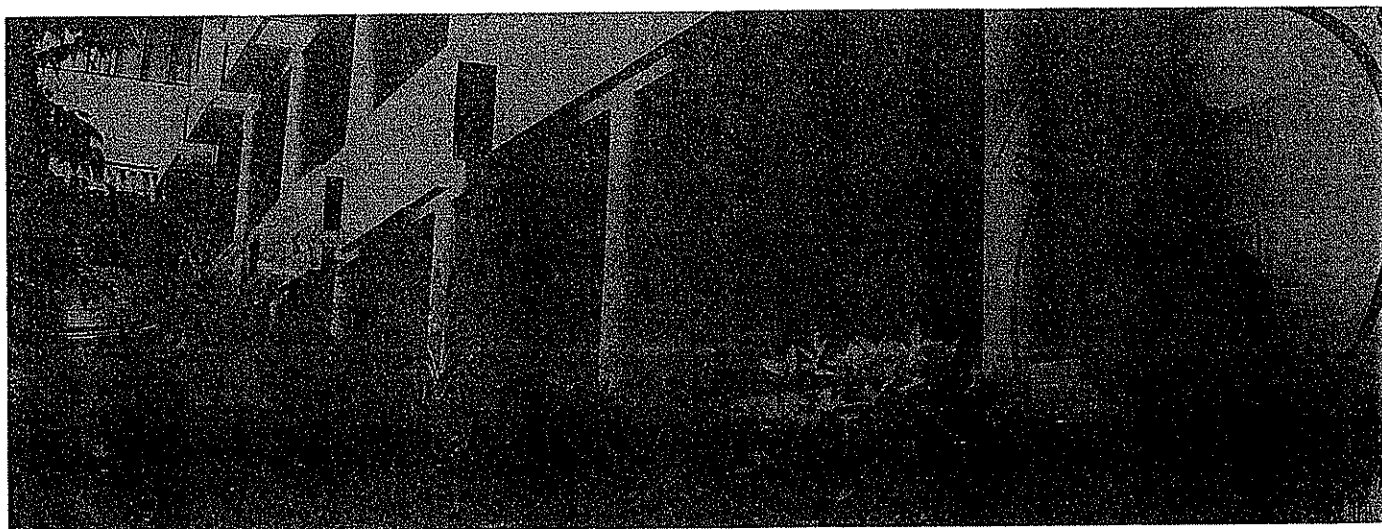
2. Book reviews means the articles written to analyze or criticize academic books or textbook based on academic perspectives. The books to be reviewed must be in the areas of languages, literature, folklore, music, and performing arts. The review should include the elements or structure of the book, overall content, synopsis, strengths/weaknesses, and/or benefits of the books. The review should be about 3-5 pages long (A4 paper). The remuneration for the author is 600 baht/article.

JOURNAL OF HUMANITIES

FACULTY OF HUMANITIES NARESUAN UNIVERSITY

ที่ ศธ ๐๕๒๗.๐๓.๐๑ (๓) / ๐๙๖

คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก
๖๕๐๐๐

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗

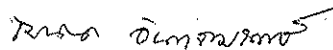
เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความ
เรียน ดร.สุชาดา เจียพงษ์

ตามที่ ท่านได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง “สำนวนไทยเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิต: การวิเคราะห์การจำแนกประเภท และความหมายเปรียบเทียบ” เพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร นั้นกองบรรณาธิการมีความยินดีที่จะเรียนให้ท่านทราบว่า บทความของท่านได้รับการพิจารณาเห็นสมควรตีพิมพ์ในวารสารฯ ได้ และมีกำหนดที่จะลงพิมพ์ในฉบับปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ เดือนกันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๖

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านจะสนใจส่งบทความมารับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อีกในโอกาสต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ชนาด อินทามรรักษ์)
บรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์

หน่วยประกันคุณภาพ งานนโยบายและแผน
โทรศัพท์ ๐-๕๕๙๖-๒๐๐๖
โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๒๐๐๐

2. ข้อเสนอแนะหรือประเด็นที่ควรแก้ไข

☒ ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้ว

- ได้ปรับปรุงรูปแบบการเขียนบทความใหม่ตามที่เสนอแนะในบทความ
- ได้ปรับเนื้อหาในหัวข้อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะใหม่ ตามที่เสนอแนะ
- นิยามศัพท์เฉพาะให้ชัดเจน ได้ตัดออกเรียบร้อยแล้ว
- ได้ตรวจสอบความหมายของสำนวน และ พ.ศ.เรียบร้อยแล้วถูกต้องเนื่องจากมีเอกสาร 2

เล่มต่าง พ.ศ.กัน

- ได้ตรวจสอบการนับจำนวนสำนวนถูกต้องแล้ว เนื่องจากมีสำนวนที่ซ้ำกัน

☐ ไม่แก้ไขตามข้อเสนอแนะ (เนื่องจาก)

-

☐ ไม่ได้ระบุให้แก้ไข

-

ข้อเสนอแนะของผู้เสนอผลงาน

-

ลงชื่อ.....

(ดร.สุชาดา เจียพงษ์)

วันที่ 9 / ธันวาคม/ 2556

knife, semi-valued gems, diamonds, raft, fire, royal chariot (car or vehicle), boat, minerals, palanquin, pole, splinter, mask, hat, rice pot, spear, actor's mask, steer, puppet, and ring. In addition, the inanimate metaphors in idioms were classified into two categories: The first is the inanimate metaphors which originated from natural objects and the second is the inanimate metaphors which originated from man-made objects.

According to the connotations of the inanimate metaphors in Thai idioms, the results illustrated top three inanimate objects which were most frequently used as metaphors, as follows. First, "wallet (or purse)" was metaphorically equivalent to money. Next, "gold" was metaphorically equivalent to virtue and wealth. Last, "diamond" was metaphorically equivalent to virtue, intelligence, winner, and wealth. Besides, "Water" was metaphorically equivalent to opportunity and speaking. These indicated that people in the preceding society focused on money, virtue, wealth, winner, intelligence, opportunity and speaking.

Key words: Metaphors, Thai idioms, Inanimate

บทนำ

ลักษณะพิเศษประการหนึ่งที่ดีได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของภาษาไทยคือ เป็นภาษาที่มีสัมผัสคล้องจอง และมีสำนวนชั้นเชิง ดังที่ สว่าง กาญจนาคพันธุ์ (2538 : 1) กล่าวสรุปไว้ว่าคำพูดของมนุษย์สามารถแยกออกได้กว้าง ๆ เป็นสองอย่าง อย่างหนึ่งคือ พูดตรงไปตรงมาตามความหมายประจำรูปคำ อีกอย่างหนึ่งคือ พูดเป็นชั้นเชิง ไม่ตรงไปตรงมา ผู้ฟังต้องคิด จึงเข้าใจ คนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนซึ่งไม่ได้หมายถึงการพูดคล้องจองกันเท่านั้น คำพูดยังมีความไพเราะคมคายเป็นคติสอนใจ อาจกระทบกระเทียบเปรียบเปรยอย่างไม่ตรงไปตรงมา มุ่งให้คิดและตีความหมาย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกันนั้นหากมีความหมายไม่ตรงตามความหมายประจำคำ จะเรียกว่า "สำนวน" ซึ่งผู้ฟังต้องแปลความหมายอีกชั้นหนึ่ง

สำนวนไทยถือเป็นศิลปะสำคัญในการสื่อสาร หากมีสำนวนอยู่ด้วยจะรู้สึกว่ามีน้ำหนัก มีแก่นสาร ดังนั้น การใช้สำนวนประกอบการพูดหรือการเขียนจึงมีบทบาทต่อการให้ภาษาของคนไทย เพราะสำนวนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของข้อความได้มากขึ้น การใช้ภาษาหรือการพูดแบบเปรียบเทียบโดยนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาเปรียบกับนามธรรมจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย เกิดมโนภาพที่ชัดเจนและเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของการพูด ดังที่ สนม ครูเมือง (2549 : 2) กล่าวสรุปได้ว่า ผู้นำในสังคมไทยจะนิยมพูดโดยใช้วิธีนำรูปธรรมมาเปรียบกับนามธรรม เพื่ออธิบายสิ่งที่คนหนึ่งรู้จักอีกคนหนึ่งไม่รู้จัก ด้วยการใช้สำนวนเข้าประกอบในการอธิบาย โดยพยายามหาสิ่งที่รับรู้และเข้าใจได้ง่ายมาเปรียบ ส่วนมากมักนำเอาสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่คนในสังคมคุ้นเคยและเป็นสิ่งที่อยู่แวดล้อมรอบตัวมาเปรียบ ดังนั้น การใช้สำนวนจึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้สื่อสารเข้าใจความหมายได้ดีขึ้น

สำนวนเกิดจากมนุษย์นำสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมรอบตัวที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดมาเปรียบกับเรื่องที่เป็นนามธรรม เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายและเห็นภาพได้ชัดเจน โดยสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมนุษย์ ได้แก่ อวัยวะของร่างกาย พืช สัตว์ และสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์คุ้นเคยในชีวิตประจำวันนำมาเปรียบในสำนวนไทย เช่น สำนวน "เอาทองไปรูกระเบื้อง" หมายถึง "ได้ตอบหรือทะเลาะกับคนพาลหรือคนที่มีฐานะต่ำกว่าเป็นการไม่สมควร" เป็นสำนวนที่เกิดจากการนำ "ทอง" เป็นรูปธรรมมาเปรียบกับ "คนที่มีฐานะสูงกว่า" เป็นนามธรรม และการนำ "กระเบื้อง" เป็นรูปธรรมมาเปรียบกับ "คนพาลหรือคนที่มีฐานะต่ำกว่า" เป็นนามธรรม เป็นต้น

ไทย โดยราชบัณฑิตยสถาน (2545) สุภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย โดย อิงลักษณ์ งามดี (2545) สำนวนไทย โดย สง่า กาญจนาคพันธุ์ (2543) สำนวนไทย โดย วีร เพชรอุไร (2543) สุภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย โดย ดนัย เมธิตานนท์ (2543) การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย โดย ไซสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2537) คำนิยมในสำนวนไทย โดย เพ็ญแข วัจนสุนทร (2528) สำนวนไทย โดย ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2528) และสุภาษิตไทย โดย เจือ สดะเวทิน (2516) ทั้งนี้ใช้เกณฑ์เป็นหนังสือที่รวบรวมสำนวนไทยและความหมาย โดยเฉพาะและมีความหมายสอดคล้องกับหนังสือภาษิต คำพังเพย สำนวนไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545) ตลอดจนมีการเรียงลำดับตามตัวอักษรไทยตั้งแต่หมวด ก ถึง ฮ ไว้อย่างครบถ้วน

3. ศึกษาเฉพาะสำนวนความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิต โดยมีคำแสดงความหมายเปรียบปรากฏอยู่ในคำอธิบายความหมายของสำนวน เช่น บิดทองหลังพระ หมายถึง ทำความดีแต่ไม่ได้รับการยกย่อง จากสำนวนนี้จะเห็นว่า “ทอง” มีความหมายเปรียบกับ “ความดี” ซึ่งปรากฏคำแสดงความหมายเปรียบในคำอธิบายความหมายของสำนวน ทั้งนี้เนื่องจากความหมายเปรียบที่ปรากฏในคำอธิบายความหมายของสำนวนนั้นจะเป็นความหมายที่สามารถอ้างอิงได้และไม่ได้เกิดจากความหมายที่ผู้วิจัยตีความเอง หากสำนวนใดไม่ปรากฏความหมายเปรียบของสิ่งไม่มีชีวิตในคำอธิบายความหมายของสำนวนจะไม่นำมาศึกษา เช่น หมอบราบคาบแก้ว หมายถึง ยอมอ่อนน้อมต่อแต่โดยดี ไกลปืนเที่ยง หมายถึง ห่างไกลความเจริญ จะเห็นได้ว่า “แก้ว” และ “ปืน” เป็นสิ่งไม่มีชีวิตที่ไม่ปรากฏความหมายเปรียบแต่อย่างใดในสำนวน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นเตรียมการ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทย และการวิเคราะห์ความหมายเปรียบ
2. รวบรวมหนังสือเกี่ยวกับสำนวนไทย สุภาษิตและคำพังเพยต่าง ๆ ของไทย
3. คัดเลือกข้อมูล โดยคัดเลือกสำนวนไทยจากหนังสือ พจนานุกรม เอกสารต่าง ๆ จำนวน 10 เล่ม

ได้สำนวนทั้งหมด 2,157 สำนวน

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สำนวนความเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตเพื่อจำแนกประเภท
2. วิเคราะห์ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย โดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ทางความหมาย (Componential Analysis) ของ นิดา (Nida 1975)

3. ตรวจสอบความหมายของสิ่งไม่มีชีวิตในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) และความหมายของสำนวนไทยจากหนังสือ ภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545) ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้ให้ภาษา ได้แก่ ครูสอนภาษาไทยในจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 10 คน ด้วยการอภิปรายกลุ่ม (Focus Groups)

ขั้นสรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ได้สรุปอภิปรายผล โดยจัดทำเป็นรูปแบบรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์

ประเภทของสำนวนความหมายเปรียบ

การจัดประเภทสำนวนไทยที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิต พบว่ามีการนำสิ่งไม่มีชีวิตมาใช้เปรียบในสำนวนทั้งหมด 74 สำนวน และสามารถจำแนกประเภทของสำนวนได้ทั้งหมด 2 ประเภท ดังนี้

ตารางที่ 1 ส่วนวนที่มีความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดจากธรรมชาติ (ต่อ)

สิ่งไม่มีชีวิต	ส่วนวน	ความหมาย
11. พลอย	โกใต้พลอย	เห็นสิ่งที่มีค่าเป็นสิ่งที่ไม่มีค่า
12. เพชร	เพชรตัดเพชร	คนเก่งต่อเก่งมาสู้กัน
	เพชรน้ำหนึ่ง	ของมีค่าเลิศ
	ใจเพชร	ผู้ชนะใจตนเอง
	ชี้เป้ากลบเพชร	ทำดีมาแต่ต้นแล้วเสียภายหลัง
13. ไฟ	กระดังจาลนไฟ	ผู้หญิงที่เคยแต่งงานผ่านผู้ชายมาแล้วยอมรู้จักเธออีก เอาใจผู้ชายได้ดีกว่าผู้หญิงที่ยังไม่เคยแต่งงาน
	ชี้ฝั่งลนไฟ	ผู้หญิงใจอ่อนที่ถูกผู้ชายเกี่ยวพาราสีจนตกลงปลงใจ
14. แร่	เลือกนักมกได้แร่	เลือกมากมกจะได้ที่ของไม่ดีหรือของด้อยค่า
15. เลี่ยน	แก่งเท้าหาเลี่ยน	รนาเรื่องเดือดร้อน

2. ส่วนวนที่มีความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดจากมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้น

2.1 ยานพาหนะและส่วนประกอบ

ส่วนวนที่มีความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดจากมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้น ทั้งนี้ เป็นสิ่งไม่มีชีวิตประเภทยานพาหนะมีจำนวน 6 ส่วนวน มีสิ่งไม่มีชีวิตจำนวน 5 ชนิด ได้แก่ แพ ราชรถ เรือ วอ และ หางเสือ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ส่วนวนที่มีความหมายเปรียบเทียบกับยานพาหนะและส่วนประกอบ

สิ่งไม่มีชีวิต	ส่วนวน	ความหมาย
1. แพ	แพแตก	ครอบครัวที่แตกกระจัดกระจายแยกย้ายกันไป
2. ราชรถ	ราชรถมาเกย	โชค ลาภ หรือยศ ตำแหน่งมาถึงโดยคาดฝันมาก่อน
3. เรือ	เรือขาดหางเสือ	ครอบครัวที่ขาดผู้นำ การงานที่ขาดหัวหน้า
	เรือล่มเมื่อจอดตาดอดเมื่อแก่	กิจการที่ทำจนจะเสร็จแล้วมาเสียหายโดยไม่คาดคิด
	เรือล่มในหนองทองจะไปไหน	คนในเครือญาติแต่งงานกันทรัพย์สินมรดกไม่ตกอยู่กับผู้อื่น
4. วอ	คางคกขึ้นวอ	คนมีฐานะต่ำด้อย เมื่อได้ดีก็มักจะแสดงกิริยาเสื่อมตัว
5. หางเสือ	เรือขาดหางเสือ	ครอบครัวที่ขาดผู้นำ การงานที่ขาดหัวหน้า

2.2 เครื่องมือประกอบอาชีพ

ส่วนวนที่มีความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดจากมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้น ทั้งนี้ เป็นสิ่งไม่มีชีวิตประเภทเครื่องมือประกอบอาชีพ มีจำนวน 9 ส่วนวน มีสิ่งไม่มีชีวิตจำนวน 6 ชนิด ได้แก่ เข็ม เขียว ตัวจักร เบ้า หัวไขน และหุ่น ดังตารางต่อไปนี้

2.4 เครื่องแต่งกาย

สำนวนที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดจากมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้น ทั้งนี้ เป็นสิ่งไม่มีชีวิตประเภทเครื่องแต่งกาย มีจำนวน 11 สำนวน มีสิ่งไม่มีชีวิตจำนวน 5 ชนิด ได้แก่ กระเป๋ ผ้า หมวก หน้ากาก และแหวน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 สำนวนที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย

สิ่งไม่มีชีวิต	สำนวน	ความหมาย
1. กระเป๋า	เทกระเป๋า	ใช้จ่ายเงินหมด
	กระเป๋าเป็นมัน	จ่ายเงินไปมากและต้องจ่ายอยู่เรื่อย
	กระเป๋าเบา	ไม่มีเงิน หรือมีเงินน้อย จน
	กระเป๋าหนัก	มีเงินอยู่ในกระเป๋ามาก จึงมีน้ำหนักมาก หมายถึงร่ำรวย
	ควักกระเป๋า	ต้องเสียเงิน ต้องจ่ายเงินจะเป็นเงินกระเป๋าเราหรือคนอื่น
	หมดกระเป๋า	หมดเงินไม่เหลือ
2. ผ้า	ขายผ้าเอาหน้ารอด	ยอมเสียผลประโยชน์แต่ของจำเป็นที่ตนมีอยู่เพื่อรักษาชื่อเสียงของตนไว้
3. หมวก	สวมหมวกหลายใบ	ดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่งในเวลาเดียวกัน
4. หน้ากาก	ใส่หน้ากาก	แสดงกิริยาอาการที่มีได้เกิดจากนิสัยใจจริง, ไม่จริงใจ
	สวมหน้ากากเข้าหากัน	คบหากันด้วยการเสแสร้ง ไม่มีความจริงใจ ต่อกัน นอกหน้าก็ทำเป็นว่าชื่นชอกัน ยิ้มแย้มแจ่มใส ถ้อยทีถ้อยจาพาทิ แต่ในจิต ในนั้นต่างก็คิดจะทำลายล้าง คิดจะขจัดออกไปให้พ้นทาง
5. แหวน	นิ้วด้วนได้แหวน	คนที่ได้สิ่งที่มีค่าแต่มองไม่เห็นประโยชน์

2.5 เครื่องดนตรี

สำนวนที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดจากมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้น ทั้งนี้ เป็นสิ่งไม่มีชีวิตประเภทเครื่องดนตรี มีจำนวน 2 สำนวน มีสิ่งไม่มีชีวิตจำนวน 1 ชนิด ได้แก่ ฆ้อง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สำนวนที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับเครื่องดนตรี

สิ่งไม่มีชีวิต	สำนวน	ความหมาย
1. ฆ้อง	ฆ้องปากแตก	คนที่พูดปากโป้ง, เก็บความลับไม่อยู่, ขอบนำความลับของผู้อื่นไปโพยโฆษณา
	ฆ้องดีถ้าไม่ตีก็ดัง	คนที่มีคุณธรรมดีไม่มีใครมากล่าวยกย่องชมเชยก็มีคนเห็น

ตารางที่ 9 ส่วนวนที่มีความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิตอื่นๆ

สิ่งไม่มีชีวิต	ส่วนวน	ความหมาย
1. กระโดน	กระโดนท้องพระโรง	ผู้แบกรับสิ่งไม่ดีต่างๆแทนคนอื่นหรือแทนเจ้านายของตนเปรียบกระโดนในท้องพระโรง ใช้เป็นที่ทิ้งที่ไม่ต้องการ ลงไปในนั้น
2. คอก	นอกคอก	ประพฤติไม่ตรงตามแบบแผนตามธรรมเนียม
	วัวหายล้อมคอก	เรื่องเกิดขึ้นแล้วจึงคิดแก้ไขให้ถูกต้องตามระเบียบ
3. เชือก	ตัดเชือก	ตัดความสัมพันธ์หรือไม่ยอมให้ความช่วยเหลืออีกต่อไป
4. ธงขาว	ยกธงขาว	ยอมแพ้

ความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย

การวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิตด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะทางความหมายทุกสำนวน โดยศึกษาความหมายของสิ่งไม่มีชีวิตจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) และความหมายของสำนวนไทยจากหนังสือ ภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545)

ดังตัวอย่างการวิเคราะห์อรรถลักษณะ

จันทร หมายถึง น. ดวงเดือน เรียกเทวดาองค์หนึ่งในนวนิยาย ว่า พระจันทร

สำนวนที่พบ 1 สำนวน ได้แก่

"กระต่ายหมายจันทร" หมายถึง ชายที่มองหญิงสูงศักดิ์กว่า เช่น ร่ำรวยกว่า หรือมีฐานะทางสังคมสูงกว่า

ตารางที่ 10 วิเคราะห์อรรถลักษณะ "จันทร"

ความหมายประจำรูป	ความหมายเปรียบ
จันทร	หญิงสูงศักดิ์
[+รูปธรรม]	[-รูปธรรม]
[+คุณค่า]	[+คุณค่า]
[+ต้องการ]	[+ต้องการ]
[+สูง]	[+สูง]

จากการวิเคราะห์ "จันทร" เปรียบกับ หญิงสูงศักดิ์ มีความหมายย่อยเหมือนกันคือ มีคุณค่า และเป็นที่ต้องการของมนุษย์หรือสังคมส่วนใหญ่ อยู่ในที่สูง หรือสถานะสูงศักดิ์ แตกต่างกันว่า "จันทร" เป็น รูปธรรม หญิงสูงศักดิ์ เป็นนามธรรม ดังนั้น "จันทร" จึงเปรียบได้กับ หญิงสูงศักดิ์

ทอง หมายถึง น. ธาตุแท่งชนิดหนึ่ง เนื้อแน่นมาก สีเหลืองสุกปลั่ง เป็นโลหะมีค่า

สำนวนที่พบ 5 สำนวน ได้แก่

1. "ปิดทองหลังพระ" หมายถึง ทำความดีแต่ไม่ได้รับการยกย่อง เพราะไม่มีใครเห็นคุณค่า
2. "ผ้าขี้ริ้วห่อทอง" หมายถึง คนมีทรัพย์สินสมบัติแต่แต่งตัวรุ่มร่าเหมือนคนจน
3. "มีทองเท่าหนวดกุ้งนอนสะดุ้งจนเรือนไหว" หมายถึง มีสมบัติเล็กน้อยกังวลจนนอนไม่หลับ

ลำดับที่สาม ได้แก่ "เพชร" นำมาเปรียบกับความดี ความเก่ง ความมีค่า และ "น้ำ" นำมาเปรียบกับโอกาส คำพูด มีจำนวนชนิดละ 4 ส่วน

ลำดับสี่ ได้แก่ "เรือ" นำมาเปรียบกับครอบครัว กิจกรรม และ "หัวโขน" นำมาเปรียบกับตำแหน่งหน้าที่การงาน มีจำนวนชนิดละ 3 ส่วน

อันดับห้า ได้แก่ "เกลือ" นำมาเปรียบกับของดีมีประโยชน์ ญาติหรือครอบครัว "แก้ว" นำมาเปรียบกับสิ่งมีค่า "เข็ม" นำมาเปรียบกับจุดมุ่งหมาย "คอก" นำมาเปรียบกับแบบแผนตามธรรมเนียม ระเบียบ "ส้อม" นำมาเปรียบกับผู้พูด "ประตู" นำมาเปรียบกับทางสู่ ทางหนี "ไฟ" นำมาเปรียบกับผู้ขาย "หน้ากาก" นำมาเปรียบกับความไม่จริงใจ "หอก" นำมาเปรียบกับภัยอันตราย มีจำนวนชนิดละ 2 ส่วน

อันดับสุดท้าย ได้แก่ "งจกร" นำมาเปรียบกับความผิด ความชั่ว "กระดัง" นำมาเปรียบกับระเบียบ "กระโดน" นำมาเปรียบกับผู้แบกรับสิ่งไม่ดี "กระเบื้อง" นำมาเปรียบกับคนชั้นต่ำ "ขอ" นำมาเปรียบกับการควบคุมดูแล "ชื้อ" นำมาเปรียบกับกฎหมาย "เคียว" นำมาเปรียบกับความคดโกง "จันทร" นำมาเปรียบกับหญิงสูงศักดิ์ "จั่ว" นำมาเปรียบกับความสุข ความเจริญ "ชนก" นำมาเปรียบกับความชั่ว ความผิด "เชือก" นำมาเปรียบกับความสัมพันธ์ "ต่าง" นำมาเปรียบกับความด้อยค่า ประโยชน์น้อย "ดาบ" นำมาเปรียบกับภัยอันตราย "ดาว" นำมาเปรียบกับบิ๊ว "เดือน" นำมาเปรียบกับคนมีอำนาจ "ตอ" นำมาเปรียบกับความชั่ว "ตัวจักร" นำมาเปรียบกับหัวหน้า บุคคลสำคัญ "ถึงข้าวสาร" นำมาเปรียบกับผู้หญิงรวย "ทราย" นำมาเปรียบกับความมีประโยชน์ ผลประโยชน์ "งขาว" นำมาเปรียบกับความแพ้ "เน้า" นำมาเปรียบกับการอยู่ในสภาพเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง "แป" นำมาเปรียบกับกฎหมาย "ผ้า" นำมาเปรียบกับของจำเป็น "ผ้าชีว" นำมาเปรียบกับคนจน ด้อยค่า "พริ้ว" นำมาเปรียบกับผลดี "พลอย" นำมาเปรียบกับสิ่งมีค่า "แพ" นำมาเปรียบกับครอบครัว "ราชรถ" นำมาเปรียบกับโชค ลาภยศ หรือตำแหน่ง "แร่" นำมาเปรียบกับสิ่งไม่ดี ของด้อยค่า "วอ" นำมาเปรียบกับการได้ดี "เสา" นำมาเปรียบกับความทุกข์ลำบาก "เสี้ยน" นำมาเปรียบกับเรื่องเดือดร้อน "หมวก" นำมาเปรียบกับตำแหน่งหน้าที่ "หุ่น" นำมาเปรียบกับตำแหน่งหน้าที่ และ "แหวน" นำมาเปรียบกับสิ่งมีค่า มีจำนวนชนิดละ 1 ส่วน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย

สิ่งไม่มีชีวิต	ความหมาย	สำนวน
1.งจกร	ความผิด ความชั่วร้าย	เห็นงจกรเป็นดอกบัว
2.กระดัง	ระเบียบ	จับปูใส่กระดัง
3.กระโดน	ผู้แบกรับสิ่งไม่ดี	กระโดนท้องพระโรง
4.กระเบื้อง	คนชั้นต่ำ คนอันธพาล	เอาทองไปรู้กระเบื้อง
5.กระเป่า	การเงิน	เทกระเป่า, กระเป่าเป็นมัน, กระเป่าเบา, กระเป่าหนัก, ควักกระเป่า, หมดกระเป่า
6.เกลือ	ของดีมีประโยชน์ ญาติหรือคนในครอบครัว	ไถ่เกลือกินต่าง เกลือเป็นหนอน
7.แก้ว	สิ่งมีค่า	วานรได้แก้ว, ยื่นแก้วให้วานร
8.ขอ	การควบคุมดูแล	ชี้ข้างวางขอ

ตารางที่ 13 ความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย (ต่อ)

สิ่งไม่มีชีวิต	ความหมาย	สำนวน
32.ผ้า	ของจำเป็น	ขายผ้าเอาหน้ารอด
33.ผ้าขี้ริ้ว	คนจน ด้อยค่า	ผ้าขี้ริ้วห่อทอง
34.พร้าว	ผลดี	ข้าฯได้พร้าวสองเล่มงาม
35.พลอย	สิ่งมีค่า	โกได้พลอย
36.เพชร	คนเก่ง คนดี ความดี มีค่า ผู้ชนะ ความดี	เพชรตัดเพชร เพชรนำหนึ่ง ใจเพชร ชี้เก้ากลบเพชร
37.แพ	ครอบครัว	แพแตก
38.ไฟ	ผู้ชาย	กระดังจาลนไฟ ชีผิงลนไฟ
39.ราชรถ	โชค ลาก หรือยศ ตำแหน่ง	ราชรถมาเกย
40.เรือ	ครอบครัว กิจการงาน เครือข่าย	เรือขาดหางเสือ เรือลมนื่องจอดตาบอดเมื่อแก่ เรือลมนื่องทองจะไปไหน
41.แร่	สิ่งที่ไม่ดี ของด้อยค่า	เลือกนักมักได้แร่
42.วอ	การได้ดี	คางคกขึ้นวอ
43.เสา	ความทุกข์ลำบาก	รักดีหามจั่วรักชั่วหามเสา
44.เลี่ยน	เรื่องเดือดร้อน	แก่งเท้าหาเลี่ยน
45.หน้ากาก	ความไม่จริงใจ	ใส่หน้ากาก, สวมหน้ากากเข้าหากัน
46.หมวก	ตำแหน่งหน้าที่	สวมหมวกหลายใบ
47.หม้อข้าว	แบบอย่างธรรมเนียม คำสั่ง อาชีพ หนทางทำมาหากิน	ข้ามอกเจ้าข้าวนอกหม้อ, ข้าวนอกหม้อ ทุบหม้อข้าว
48.หอก	ภัยอันตราย	ฝ่าคมหอกคมดาบ, หอกข้างแคร่
49.หัวโขน	ตำแหน่งหน้าที่ บรรดาศักดิ์	ถอดหัวโขน, สวมหัวโขน, หัวโขน
50.หางเสือ	ผู้นำ หัวหน้า	เรือขาดหางเสือ
51.หุ่น	ตำแหน่งหน้าที่	เป็นหุ่นให้เชิด
52.แหวน	สิ่งมีค่า	นิ้วด้วนได้แหวน

สรุปผลการวิจัย

สำนวนที่มีความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งไม่มีชีวิตมีทั้งหมดจำนวน 74 สำนวน ซึ่งสิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาใช้เปรียบมีจำนวน 52 ชนิด ได้แก่ กงจักร กระดัง กระโถน กระเบื้อง กระเป๋ เกล็ด แก้ว ขอ ชีอ เข็ม คอก เคียว ฆ้อง จันทร จั่ว หนัก เชือก ต่าง ดาบ ดาว เดือน ดอ ตัวจักร ดังข้าวสาร ทราย ทอง ธงขาว น้ำ เป้า ประตู่ แป ผ้า ผ้าขี้ริ้ว

บรรณานุกรม

- ไชยศิริ ปราโมช ณ อยุธยา. (2537). การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินดารัตน์ บุญพันธ์. (2547). "ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในสำนวนไทย". วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เจือ สตะเวทิน. (2516). สุภาษิตไทย. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.
- दनัย เมธิตานนท์. (2543). สุภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย. กรุงเทพฯ : ไททรรศน์.
- นววรรณ พันธุเมธา. (2553). คลังคำ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ์. (2528). สำนวนไทย. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา.
- เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2528). คำนิยมในสำนวนไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ยิ่งลักษณ์ งามดี. (2545). สุภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ :
สหมิตรพริ้นติ้ง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ
5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- วีร์ เพ็ญรุโ. (2543). สำนวนไทย. กรุงเทพฯ : บุ๊คแบงก์.
- สง่า กาญจนาคพันธ์. (2538). สำนวนไทย. กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.
- สง่า กาญจนาคพันธ์. (2543). สำนวนไทย. กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรม.
- สนม ครูทเมือง. (2549). ทักษะการพูดสำนวนเปรียบเทียบของผู้นำสังคม : การวิเคราะห์การอธิบาย
ที่เป็นรูปธรรม. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สนม ครูทเมือง. (2546). สำนวนไทย. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อุทุมพร มีเจริญ. (2542). การศึกษาความหมายเปรียบเทียบของคำศัพท์อวัยวะร่างกายในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Nida, Eugen A. (1975). **A Componential Analysis of Meaning**. Mouton:
The Hague, 1975.
- Ullmann, Stephen. (1962). **Semantics : An Introduction to the Science of Meaning**.
Oxford : Basil Blackwell.